BABÜRLÜLERİN O BELDESİ

Hint Muhitinde
≈Fars Edebiyatı≈

SUNIL SHARMA

Türkçesi:
Aykut Mustak

HECE YAYINLARI

Ebba Koch'a

İÇİNDEKİLER

Görsel Listesi / 6
Teşekkürler / 7
Türkçe Basıma Ön Söz / 8
GİRİŞ - Lingua Persica / 11
BİR - Babürlülerde Fars Edebi Kültürü / 28
İKİ- Babürlülerin Hindistan'ı Keşfi / 81
ÜÇ- Şehirlere Sitayiş / 110
DÖRT- Babürlülerin O Beldesi / 148
SONUÇ- Yitik Cennet / 192
Sözlükçe / 227
Kaynakça / 228
Görsel Künyesi / 245
DİZİN-Babürlülerde Fars Edebi Kültürü / 246

Görsel Listesi

Görsel 1: Zafer Han'ın meclisi / 55-56

Görsel 2: Cihangir Şah'ın cülus kutlamaları / 99

Görsel 3: Cihangir Şah Wular gölünde / 108

Görsel 4: Ekber Şah Fetihpur Sikri imarına nezaret ediyor / 137

Görsel 5: Şah Cihan Del gölü kıyısında mücevher inceliyor / 156

Görsel 6: Keşmir'e yol hazırlığı / 172-173

Görsel 7: Verinag bahçesi / 176-177

Görsel 8: Bernier'nin Keşmir haritası / 208

Görsel 9: Mir Kelan'dan Keşmir'de köy hayatı / 212

Görsel 10: Hintli sakiler elinden şarap almayan musahip / 222

Teşekkürler

Bu kitapla tamamına eren tüm süreç boyunca, sundukları kararında yüreklendirme ve destek için Harvard Üniversitesi Yayınları'ndan Sharmila Sen ve Heather Hughes'a çok müteşekkirim. İki isimsiz hakemin ferasetli geri bildiriminin başımın üstünde yeri var. Bu kitapta ele alınan konulara dair tartışmalardan duygusal desteğe kadar birçok hususta ailem, öğrencilerim ve özellikle de İran ve Babürlü çalışmalarında mesai yapan, dünyanın dört bucağından meslektaşlarıma minnettarım. Boston Üniversitesi Beşerî Bilimler Merkezi bu kitaptaki görsellerin basımı için fon ayırdı. Harvard Kütüphanesi harita koleksiyonu sorumlularından Scott Walker ise kitabın başında bulunan haritayı takdim etti.

Türkçe Basıma Ön Söz

Babürlülerin O Beldesi'nde, bir yandan Timurlular başta olmak üzere daha önceki Farsça şiir ve kitap üretim geleneklerinin devamı, diğer yandan Hint coğrafyasında toprağını bulmuş olduğu gibi çağdaşı toplumlarla da irtibatlı olan erken modern dönemin bu edebi âleminin çeşitli cephelerini takdime gayret ettim. Babürlü edebi kültürü Delhi'yle Agra'yı Isfahan, Buhara ve İstanbul'a bağlayan daha geniş bir İslamî-Farsî evrene aitti. Bu eserin bu bakımdan Türkçede vücut bulduğunu görmek, muhtelif kesimlerden şiir erbabının yaşamlarıyla eserlerine ve edebi ağlara dair söyleşmeye ses vermek demek.

++16.-17. yüzyıl manzum metinlerini okudukça onları tarih anlatılarına kenar süsü olarak değil haddi zatında önemli kültür belgeleri olarak daha iyi kavrama gereğinin farkına vardım. Çoğu zaman erken modern dönem imparatorlukları üzerine çalışan araştırmacıların odak noktası, siyasi olayları veya anıtsal mimariyi anlatan vekayinameler; edebi ayrıntılar dipnotları boyluyor. Bu tarih eserleri kuşkusuz önemli olmakla birlikte muhitin canlı, daha mahrem yanlarını karanlıkta bırakıyor. Şiir ve bağlamlarına eğilerek bu yaşantıdan, gerek şair topluluklarının oluşumu, belirli bir şairin çevresine dair farkındalığı olsun, gerek âdetle yenilik arasında gidip gelme olsun, bir şeyler kurtarmayı umdum. Aynı zamanda, bu kültür âlemine içkin çapraşıklık ve gerilimlere duyarlı kalmaya çalıştım. Tarif ettiğim o belde masalsı bir kırlık yer değil. İktidar sıradüzeni, hamiliğin gerekleri, şairler olsun, hamiler olsun, içinde yer tutanların çeşitli aidiyetleri onu biçimlendirmişti. Farklı bölge, dil ve dinlerden kişileri kendine çeken Babürlü muhit kültürü birçok bakımdan hatırı sayılır derecede kapsayıcıydı. Ancak bu kapsayıcılığın sınırları da vardı ve intizamlı, topuzunsa sıkça kaçtığı bir kantara geliyordu. Ana dili Farsça olan özellikle Acem kökenliler, baş şairler de dâhil olmak üzere kültür üretiminin pek çok alanında sıradüzenin başındalardı. Gayet samimi ifadelerle dile getirdikleri gibi Feyzi ve Munir gibi

yerel Hintli şairler, göçmen şairler grubu tarafından kenara itilmiş hissediyorlardı, hâlbuki zamanın Fars edebiyatının yaratıcı yanına katkı yapmaya gelince orta yerdeydiler. Bu kitabın ana fikirlerinden biri, Babürlü hami ve şairlerinin simgesel açıdan Fars edebi üretimine on yıllarca "mâlik" oldukları savım. Bu durum, Safeviler'in Fars itibarına "sahip çıktıkları" 17. yüzyılın ikinci yarısında bir vakit değişti. Osmanlı dünyasında Farsçanın yerine ve Acem göçmeni şairlere kısa atıflarda bulunuyorum ancak bu konu, hikâyenin o tarafına vâkıf bir uzmandan çok daha ayrıntılı bir çalışmayı gerektirir.

Kitabımın çevirisinin elbette başka türden bir dikkati, yazar olarak çizgisini benim, renklerini çevirmenin verdiği bir tasviri lüzumlu kıldığını tahmin ediyorum. İngilizceden Türkçeye hareket basit bir aktarma değil, derin tarihsel ve kültürel yakınlıkları bulunan iki geleneğin karşılaşması. Bu kitabın göbeğinde bulunan bahçe, meclis, nazım biçimi gibi birçok kavram, kendi olgun bağlamlarıyla hazır bulundukları Osmanlı-Türk cephesinde yankılarını buluyor. Dilerim, bir yandan okurun kendini garip hissetmeden Babürlü dünyasına intibakını kolaylaştıracak bir tanıdıklık hissi, diğer yandan o dünyanın ayrıklığını görüp genelgeçer bir İslamî-Farsî irfandan ibaret saymama gereği keyifli bir okuma deneyimi sağlayacak. Sanıyorum ki metnin okurları, ele aldığım metinlerde Osmanlı edebî geleneğinin yankılarını duyacaklardır. Bahçe imgesi, gazel ve mesnevi kalıpları, muhit adabı, bunlar yabancı unsurlar değil, erken modern dönemin Avrasya'sında her kapıyı gezen bir bohçadan çıkan nakışlar, dokumalar. Bunun yanında, kitabın Babürlü deneyiminin hâlet ve hasletlerini, bu örtülerin nasıl yerel motiflerle işlenerek yeni eda ve endamlara kisve olduğunu gözler önüne sereceğini umarım.

Hatırlatmak isterim ki *Babürlülerin O Beldesi* büsbütün saray etrafında dönmeyen, gayet karmaşık Babürlü edebi kültürünün kapsamlı bir muhasebesini yapmak üzere yazılmamıştır. 17. yüzyılda bir vakit revaçta olan Keşmir vadisi hakkında veya *şehrâşûb*/şehrengiz nev'inden, büyüyüp gelişen şehirlere dair coğrafi şiir türü gibi özel olarak insanı saran bazı konu ve âdetleri aydınlatmak gayretiyle yazıl-

mıştır. Şehirler hakkındaki Babürlü şiiriyle Dekkan mahfillerinde yazılan şiirlerin Safevi ve Osmanlı şairlerinin yazdıklarıyla yapısal bakımdan ayrıştığı gerçeğini vurguladım. Bu, gelecekteki karşılaştırmalı çalışmalar için zengin bir damar oluşturuyor. Ayrıca, *Babürlülerin O Beldesi* ilk basıldığından bu yana neredeyse on yılı devirmişken, erken modern dönemin Fars edebi kültürüne dair kavrayışımızı pekiştiren, genç araştırmacıların elinden çıkma, Babürlü ve Safevi kültür ve edebiyatını konu alan muhkem ve ferahfeza bir külliyat var. Ne var ki Birleşik Krallık, İran, Hindistan veya Pakistan kütüphane arşivlerine dağılmış bulunduğundan ötürü araştırmacıların önünde hazır bulunmayan, 17. yüzyıldan hâlâ basılmayı bekleyen onlarca manzum metin var. Bu yüzden şairlerin basılmamış divanlarını gün yüzüne çıkarmak gibi önemli filolojik çalışmalar da dahil, muhtelif konularda araştırma yapmanın önü gayet açık.

Umarım bu kitap, okurunu engin ve zengin Hint-Fars edebiyatı külliyatıyla daha yakından ilgilenmeye teşvik ederek sorgulamaları ilerletmeye bir davetiye görevi görür. Türkçede metnin, okurlarına yeni karşılaştırma ve değerlendirme hatları açmasını diliyorum. Acem ve Türkistan'la birlikte Osmanlı ve Babürlü dünyalarının tarihleri çoğu zaman yan yana ancak nadiren birlikte çalışıldı oysa dilsel, kültürel ve entelektüel akıntılarıyla deniz derya bir alan. Bu gelenekleri söyleştirerek irtibatlı oldukları daha geniş ağları olduğu kadar, kendi veçhelerinde her birini daha incelikli bir anlayışla kavrayabiliriz. Bu bakımdan metnin yeni bir surette başka bir kitlenin önüne konmasındaki emeğinden ötürü sayın çevirmene müteşekkirim.

Sunil Sharma
Oxford, Mayıs 2026

Giriş
Lingua Persica

≈ *India capta victorem cepit* ≈
Zapt olunan Hindistan, fatihini zapt etti.

Fars ve Urdu şiirinin tanınmış ismi Muhammed İkbal, 20. yüzyıl başlarında Keşmir vadisini ziyaret ettiğinde, gününün kasavetini geçmişin parlak günlerine kıyas ederek atalarının topraklarına dair derin bir bağlılık hissi ve maziye düşkünlükle kalem oynatıyordu. Dile gelen Farsça beyitle: *Tenem goli zi-hıyâbân-ı cennet-i Keşmîr/ dil ez-harîm-i Hicâz ve nevâ zi-Şirâz est* (Gövdem bir gül, cennet Keşmir yollarından/Gönlüm Hicaz'ın koynundan, sesim Şiraz'dan).[1] O ve başka şairler için Keşmir, doğanın bağışladığı, el değmemiş, şen bir mahallin hatırası; Arap yarımadasında Hicaz, Müslümanlara en muhterem dini mekânın simgesi; İran'da Şiraz, klasik Fars şiirinin ilk kanat açtığı sayılan yuvasıydı. Bu muhtelif yerler, Hint alt kıtasındaki Müslüman medeniyetinin kalbinde yer alan şiirsel bir coğrafyada birbirine bağlanmıştı. 20. yüzyıl Bollywood filmlerinin klişesi, günümüze dek gelmiş bir imge olarak yeryüzündeki cennet temsiliyle Keşmir, vadinin artık yitik bir cenneti andırması ironisine karşın, bin yılı aşkın böyle hayal edilegeldi. Bugün de insanlara aynı şekilde dokunan, Keşmir'in İkbal'in de yâd ettiği mesut günleri, gerçekte Babürlülerle bağı olan kişilerin 17. yüzyılda vadiyi idare ve imar ettiği döneme aitti.

Modern öncesi Hindistan'da Sanskritçe ve diğerleri gibi kullanımdaki dillerden biri olan Farsça, 16. yüzyıldan 19. yüzyıla dek Hint alt kıtasının farklı kısımlarına hükmeden Babürlülerle

[1] İkbal, "Peyâm-ı maşrık," 214. [Ç.N.: Metin boyunca manzum alıntıların çevirisinde anlama gereğini ortadan kaldıran bir tanıdıklık hissini beslemek yerine bu gereği öne çeken bir mesafeliliği yeğledim, sonucu hikemî şiirle uyuşan bir serbest nazım oldu. Mükellef bir söyleyiş çabasından da, kastın özetinden de ayrı giden bir yol.]

Babürlülerin Dünyası

Babürlülerin Dünya Haritası

hassaten ilintiliydi. Kültürel miraslarının kalıntıları Agra, Delhi ve Lahor'daki görkemli saraylardan Keşmir bahçelerine kadar yüksek kültür eserlerinden örnekler yanında resim, mutfak kültürü ve giyim kuşamdan, popüler filmler ve Farsçanın derinden etkilediği Urduca gibi dillerde yazılmış gazel formundaki güftelere değin, çağdaş Güney Asya'nın her yerinde, gündelik hayatın pek çok veçhesinde mevcut. Aslına bakılırsa Babürlülerin en kalıcı katkısı, kozmopolitliğin kıymettar niteliğiyle, Lahor'dan Laknauv'a binbir surette varlığını sürdüren hem terbiye hem de edebiyat demeye gelen *edeb* kültürü. İkbal'in mirasçısı olduğu Babürlü kültür ve edebiyat mirasıyla, Keşmir'in şiirsel imgelemde nasıl erenlerin bağı veya İrem bağı nev'inden bir mazmuna dönüştüğünü anlamak için öncelikle Fars dili ve edebiyatının erken modern dönemde Hindistan'daki yerini ele almak gerekir.

İngilizcede giderek *Farsi* olarak anılan Farsça, bir yandan Araplar dışındaki İslam dünyasının büyük kısmı için *lingua franca* hükmündeyken, çeşitli modern öncesi toplumlar için edebiyat dili makamındaydı. Dilin ikinci binyıldaki tarihi, dinin dili değilse de edebiyat, yönetim ve diplomasi dili olmak bakımından, büyük ölçüde İslam'ın yayılmasıyla ilintiliydi. Farsça, Müslüman seçkinlerin Hint alt kıtasının birçok yerinde, erken modern dönem itibariyle beş yüzyılı aşkın süredir kullanageldiği, özellikle Babürlüler devriyle birlikte, kimileyin diğer dillerin hilafına kazandığı itibarlı konumla geçerli bir dildi. Genelgeçerliğine karşın ne Hindistan'da geniş bir kesimin ana diliydi, ne de Arapça veya Sanskritçe gibi klasik yazı dili ya da ölü bir dildi. Bu bakımdan Hindistan'da Farsçanın rolü, Orta Çağ'da Japon ve Kore saraylarında klasik Çincenin, Helenistik dünyada Yunancanın kullanımına eşdeğer, hatta Orta Çağ Avrupa'sında konuşma dili Fransızca ile klasik Latincenin kullanılma tarzına benzerdi.[2]

[2] Klasik Çincenin durumu Benjamin Elman'ın *Rethinking East Asian Languages, Vernaculars, and Literacies, 1000–1919* adlı eserinin giriş bölümünde değerlendiriliyor; Latince için bkz. Morton, "The Transmission of Persian Texts Compared to the Case of Classical Latin." Richard Eaton ve Phillip Wagoner, Sheldon Pollock'ın öne sürdüğü Sanskritçe konuşan evren-kentle (*cosmopolis*) tarihsel kesişimleri dahilinde, Fars evren-kentini irdeliyor. A.g.y., *Power, Memory, Architecture*, 18–27.

Erken modern dönemde Asya'nın birçok bölgesinde gezginler Farsça, daha seyrek olarak da Türkçe dil becerilerinin farklı kesim ve sınıflardan insanlarla anlaşmakta hayli hayrını gördüler. İtalyan gezgini Pietro della Valle 1623'te Gucerât'ın merkezi Ahmedabad'da Farsçanın yerel dilden daha çok kullanıldığını kaydediyordu: "Ne de Hindistan'da, Moğol diyarlarında, Fars dilinin belki de Hintçeden daha çok kullanılmasının garip durduğuna bakalım, zira aslen Tatar olup o diyarda Farsça konuşulan Semerkant'tan çıkan Moğol beyleri bu cihette Hindistan'da konuşma dillerini muhafaza etmek arzusundaydılar. Hâsılı, Farsça Moğol sarayının dilidir, konuşurken ve tüm resmî yazışmalarda en çok o kullanılır."[3] Della Valle okuyucusuna Farsçanın Babürlü hanedanının dili olduğunu açıklıyor; namlarını Farsça söyleyişle Moğol diye anması tarihsel açıdan daha doğru. Elbette tek bir "Hint" dili yoktu ve Farsça, Babürlüleri Orta Doğu ve Orta Asya ile birlikte daha büyük bir coğrafyaya bağlamakta layıkıyla iş görüyordu.

16.-17. yüzyıllarda Acem çömlekçiliği Babürlülerde büyüyüp serpildi ve Agra, Delhi ve Lahor saraylarındaki hanedan üyeleri kadar Kabil, Keşmir, Gucerât, Handeş ve Bengal'daki valiler ve diğer erkân da ediplerin cömert hamileriydi. 1526'da Hind'de Babürlü hükmü başlamazdan dahi evvel, Maşrık'tan, daha çok İran platosu ve Farsça konuşan Orta Asya ve Maveraünnehir'den onlarca edip yanında sanatçı, âlim ve zanaatkârlar, Dekkan sultanlıkları diye anılan orta ve güney Hind beyliklerinin Müslüman hükümdarlarının, sonrasında da Babür'den Evrengzib'e ilk altı Babürlü hükümdarının saraylarında ihsan görmek için Hindistan'a gelir olmuşlardı. Kişinin muradına ermesi için çoğunlukla gereken, dünyanın dört bucağında dil öğretmek için ana dili İngilizce olanların günümüzde yurt dışına çıkmasına denk, alt kıtada bulundukları sırada maceracı ruh ve sağlam Farsça bilgisinden ibaretti. Sabit durmayan kültürel, politik ve hatta dini otoriteye değgin bahisler, Farsçanın hâkim olduğu çok dilli bir edebi kültürün muhtelif paydaşlarınca, kültürel meta olarak dil ve

[3] Della Valle, *The Travels of Pietro Della Valle in India*, 1:96–97.

şiir yoluyla yürütülüyordu. Hind ü Sind'de yeni bir hayat kurmak için evini barkını bırakmaya yanaşmayan Acem şairleri, Hind hükümdarlarının bonkör himayeleri ve Hind'in garip âdetleriyle halklarına dair insanın aklını başından alan hikâyelerle oyalanıyorlardı. 16.- 17. yüzyıllarda gurbet bilinen bir ülkeye göç etmek için tek neden şahın, hanedan üyelerinin veya soyluların muhitinde iş bulma umudu değildi. Tarihin farklı anlarında Farsça konuşan kişileri geçici veya kalıcı yurdunu terk etmeye sevk eden başka iktisadi, siyasi ve dini hususlar da vardı.

Farsça, Hint alt kıtasının bazı bölgelerinde birkaç yüzyıldır kullanımda idiyse de Babürlülerin gelişi yeni bir dönemi işaret ediyordu. Yeni cemaatler arasında geçerliği ve yerel halklarla irtibatta kademeli büyümesiyle dil, imparatorlukta erkân dili olarak konumunu koruduğu gibi, aynı zamanda Farsî-İslamî metin geleneklerinin klasik edebi türlerinden çeviri ve kaynağı Hind olan yeni yapıtlara, yazılı anlatımın neredeyse her türü için bir araç hâline geldi. Bu bölümün başındaki alıntıda bulunan kıyas her ayrıntıda doğru çıkmayabilir ancak özünde bu duruma kesinkes uyuyor. Hindistan, Farsça konuşan Türk kökenli Müslüman bir fatih tarafından zapt edilmişti ancak zamanla kendisi ve ardılları memleketin edebi, dinî, sanatsal ve düşünsel geleneklerine tutulmuşlardı. Bu sürecin eklemlenmesi ve Hind'e değgin bilginin Farsça konuşulan daha geniş bir âlemdeki takipçiler için bir dizi başlığa dair metinler aracılığıyla yeni kalıplara dökülmesinde Fars dili merkezî bir rol oynadı. Yüzyıllarca mucizeler ve zenginlikler diyarı olarak hayali kurulan Hind imgesinin yeniden çizilmesinde şiirin rolü de asliydi.

Babürlü İmparatorluğu'na dair birbiriyle örtüşen birkaç görüş, ona hoş şekilde bakılmasına katkıda bulundu. Bir mazmun olarak "o belde"[4] asude ve doğaya yakın hayali bir mekân demeye geliyor ki

[4] Ç.N.: Kaynak metinde yazar, bu özellikleri haiz bir terimle "Arcadia" demeyi seçmiş; İngiliz edebiyat tarihi bakımından okurlarına hitap eden, yerinde bir seçim. Metnin konu edindiği Fars edebiyatı veya hedef metnin dili Türkçedeyse "İrem" veya "Firdevs bağı" bu mazmuna denk sayılabilir. Ancak burada "yeryüzü cenneti" yerine doğayla birliğin/ayrılığın tatmini/hüznüne vurguyla Ahmet Haşim'in ünlü *O Belde* şiirindeki ifadeyi yeğledim.

yolu memleket manzarasını, özellikle de bağ, bahçe nev'inden Keşmir vilayetini övmeye çıkan bir olgu için yerinde bir tabir. 16. yüzyıl sonları ve 17. yüzyılın ilk yarısında çoğu Acem asıllı edip, âlim ve sofi için Hindistan'ın sığınılacak bir yurt hâline gelmesiyle Babürlü toprakları başta *dâru'l-amân* yani güvenceli diyar diye sitayişle anılır olmuştu. Bahçe metaforunun klasik Fars edebiyatındaki yaygın kullanımı ve saray yaşamında bahçelerin asıl yeri göz önüne alındığında, tarihçi ve şairlerce imparatorluk da sıklıkla bahçe, hükümdarsa bahçıvan olarak betimlenmiştir. Bahçe tasavvurunun kendisi de muhtelif kültürel ve dini bağlamlarda bağ veya duvarla çevrilmiş bahçe demeye gelen, geriye doğru eski Farsçada *pe(ğ)ridayza*ya uzanan sonradan Farsça ve Arapçada *firdevs*e dönüşen cennet bahçesi mefhumuyla ilintili. İslam'da da cennet, *dâru'n-naʿîm* yani selamet ve nimet müjdelenen ebedî bahçedir. Böylece Babürlü hükmündeki Hindistan'la kapsadığı muhtelif yerler ve mekânlar, Farsça konuşan halkların kültürel ve dini imgelemindeki *firdevs* ve *cenne(t)* temsiliyle hakiki bir cennet olarak betimlenir oldu. Ekber Şah'ın *sulh-i kull* yani toplumsal barış politikasıyla birlikte *pax mongolica*, birçok kültürün serpildiği, farklı inançlardan kişilerin vecibelerini yerine getirmekte özgür olduğu, şairlerin ve şiirin el üstünde tutulduğu ütopik bir toplum görüntüsü veriyordu. Bu hem düz hem manzum yazıda epey övgüye konu oluyordu.

Talihliyiz ki bu fikirlerin, gerçek kişilerin gündelik yaşamlarında ne anlam taşıdığını kestirmemize yardım eden, şiir, tarih, resim ve yapı türlerinde, çağından kalma devasa bir metin ve görsel nesne arşivi mevcut. Agra yalıları veya Keşmir bahçeleri gibi özel mekânlar, şarap içilip şiir okunan meclislerin tertiplenmesine olanak tanıyordu. Bu türden görüntüler, memleketin her yerinde; Ahmedabad'da, Burhanpur'da, Lahor'da yine yeniden tekrar ediyordu. Babürlüler yalnız hanedanın abidevi yapılarının birçoğunun bulunduğu memalik şehirlerine değil bakir taşraya da muhabbet besliyordu. 1628'de Şah Cihan tahta çıktığında, ferahnak iklimi ve cennetten bir köşe misaliyle Keşmir vadisi gibi kimi yerler Babürlü beldelerinin bir örneği

gibi bellendi. Keşmir, saray halkı ve Acem şairleri için güzide bir konaklıktı. Keşmir'e kıymet biçilmesinin altında yatan, gülle bülbül diyarı ve Fars şiirinin asıl vatanı sayılan İran'ı Hindistan'da vücuda getirme arzusuydu. Bu, Babürlü topraklarındaki başka yerler için de geçerliydi ancak Keşmir, sonradan "Acemköy" diye anılacağı üzere buna bilhassa uygundu. Önceki şiir, yapı ve tasvirlere öykünmeyle klasik Fars geleneğini, zatiyle Hint-Fars bağlamında konumlandırma projesi, ister istemez yerel âdetlerden ve Hint geleneklerinden beslenecekti. Bu kültürel hatları birbirine dolama olgusu, şairlerin bir dizi kâh eski kâh yeni motif ve konuyu ele almasıyla Babürlülerin Farsça edebî metinlerinde yine yeniden boy gösteriyordu. İkbal'in dizelerinde andığı Keşmir buydu.

Bu kitap, Babürlülerin o beldesi mazmununun Şah Cihan dönemi edebiyatında, özellikle de çoğunlukla redifli beyitlerle veya mesnevi formunda yazılan Farsça şehrengizlerde dile getirilip vücuda gelme süreci hakkında. Şehirler ve Bengal eyaletinin de beyitlerde betimlenmesine karşın, bakir Keşmir vadisinin bahçeleri ve manzarası bu tür manzumelerin ana konusuydu. Farklı kökenlerden Farsça konuşan şairlerin Babürlülerin Fars edebî kültürüne katkı yapması ve onu biçimlendirmesiyle bu, Fars edebiyatı tarihi bağlamında hayli emsalsiz bir olguydu. Ancak bu edebî türün serpilmesine varan hikâyenin başlangıcı, Babür'ün 1526'da harikalar diyarı olarak görülen bu yere adım atması. Yaklaşık bir buçuk yüzyıl sonra, Evrengzib devrinin başlarında Hind'in Acem göçmenleri için cazibesini büyük ölçüde yitirmesiyle de son buluyor. Nihayetinde ilk Babürlülerin muhayyel âlemi de Rönesans İngiltere'sinde Arcadia veya Müslüman İspanya'sında Endülüs misali başka o beldeler gibi kültürel belleğe rücu edip en nadide kültürel kazanımların, yani sanatsal ve edebî zarafetin, yerele sarf ettiği dikkat mislince dünyayla hemhal olmanın, farklı kültür, din ve dillerden âlim ve ediplere eli ve kesesi açık hamiliğin cisimleştiği bir klişe hâline geldi. Öyleyse Babürlü muhitinin klasik Fars edebî geleneğini alımlayışı nasıl o beldeyi inşa eden koşullara önayak oldu? Farsça konuşulan topraklardan Hind'e göç edenlerin